

A MŰSZAKI FILMGYÁRTÁS ORSZÁGOS TEMATIKAI KOORDINÁCIÓJA

Dúzs János

I.

A KOORDINÁCIÓRA VONATKOZÓ KORMÁNYINTÉZKEDÉS

A műszaki filmek felhasználása és gyártása a kutatás, az oktatás, a tájékoztatás és propaganda-munka, valamint a népművelés céljaira, a világ fejlettebb ipari államaiban több mint tíz, hazánkban öt-hat éve kezd nagyobb méretűvé válni. A műszaki tájékoztatás és propaganda - a műszaki haladás egyik eszköze - fejlesztésének szükségességéről felvetette a műszaki filmügy országosan koordinált fejlesztésének követelményeit is. Az OMFB Film Állandó Bizottság munkája keretében az elmúlt években elemzésre került a műszaki filmügy helyzete, a terület különféle tevékenységének fejlesztési célkitűzései és módjai.

A műszaki-tudományos filmügy fejlesztésére kidolgozott koncepció alapján létrejött a hazai filmgyártás tematikai koordinálására vonatkozó kormányintézkedés. /1/1964/III.21./G.B. és 115/1965/M.K.6/M.M./ Ez lehetővé tette, hogy az 1966. évi műszaki filmgyártás tervei már a koordináció jegyében jöjjenek létre, s a tapasztalatok alapján tovább lehessen javítani e téren mind az egyes szakterületek tervezéseinek, mind pedig az országos koordinációnak a munkáját.

II.

A MŰSZAKI FILMEK MŰFAJAI CSOPORTJAI

Az országos koordinációra mindenekelőtt arra volt szükség, hogy műfajilag - országos viszonylatban - egységesen értelmezzék a gyártásra kerülő filmeket. Ez nemcsak a tervezés formális egységét, hanem a filmek tartalmi kialakítását, célraorientáltságát és színvonalát is jelentősen befolyásolja.

Az országban a műszaki filmeket jelenleg a következő műfaji csoportokra osztjuk:

A. Műszaki-tudományos kutatófilm:

a tudományos kutatás eszköze; a kutatást dokumentálja; illetve eredményeit és módját publikálja.

B. Műszaki oktatófilm:

a/ a képzést szolgálja

1. alsófoku
2. középfoku
3. felsőfoku iskolákban, tanfolyamokon;

b/ a továbbképzést szolgálja

1. alsó
2. közép
3. felsőfokon, a megfelelő továbbképzési formákban, /beleértve a műszaki tárgyakat oktató pedagógusok számára készült módszertani filmeket is/

C. Műszaki népszerű-tudományos film:

műszaki-tudományos problémát, új műszaki eredményeket és módszereket mutat be a témában speciális képzettséggel nem rendelkező nézők számára.

D. Műszaki dokumentum és híradó film:

műszaki létesítmények, folyamatok, stb. kép alapján való megörökítése, elsősorban a szakemberek részére történő bemutatás céljából.

E. Műszaki tájékoztató és propaganda film:

a/ hazai tájékoztatás céljára:

a tudomány, a technika új eredményeiről, élenjáró termelési tapasztalatokról tájékoztatja a különböző képzettségű szakembereket a filmben foglalt események, eredmények megismerése és gyakorlati felhasználása érdekében;

b/ külkereskedelmi felhasználás céljára:

magyar termékeket, azok felhasználását stb. ismerteti külföldi szakemberek tájékoztatása céljából.

F. Intézmények belső céljait szolgáló rövidfilmek:

kutatás, kísérlet, technológiai stb. folyamatok dokumentálása, szemléltetése céljából az intézmény használatára készül és lényegében nem haladja meg az amatőrfilmezés kereteit.

III.

AZ ORSZÁGOS TEMATIKAI KOORDINÁCIÓ SZERVEZETE

Az egyes minisztériumok /országos hatáskörű szervek/ egységes minta szerint filmgyártási tervjavaslatot készítenek a következő évre, a megelőző év szeptember 15-ig.

E tervjavaslat előkészítése során figyelembe kell venni, hogy az OMKDK Műszaki Film Tájékoztató Központja dokumentációja szerint a gyártani tervezett filmek témakörében milyen hazai, vagy külföldi film készült, milyen tájékoztatás áll rendelkezésre a szocialista országok filmgyártási tervéről, illetve milyen filmek állnak az országban rendelkezésre.

A filmgyártási tervjavaslatokat az OMFB elnöke vezetésével működő Műszaki Film Tárcaközi Bizottság vizsgálja meg. A Bizottság a párhuzamos gyártás elkerülése, illetőleg a gyártás összehangolása érdekében javaslatot tehet az egyes minisztériumoknak, filmgyártási tervük /a filmek témáinak, gyártási helyének/ módosítására, valamint a több tárcát érintő témájú filmek forgatókönyvének kötelező egyeztetésére. A Tárcaközi Bizottság a tervjavaslatok egyeztetése, megtárgyalása alapján tesz javaslatot a tárgyévet megelőző év december 1-ig, a szakminiszterek, a művelődésügyi miniszter, valamint az OMFB elnöke - kutatófilmeknél az MTA elnöke részére az évi filmgyártási tervjavaslatok jóváhagyására.

A jóváhagyott filmgyártási tervet az előbbiekben vázolt eljárás szerint lehet módosítani. Kivételt képeznek az olyan műszaki dokumentum-, híradó-, illetve kutatófilmek, melyeknek felvétele - rendkívüli körülmények folytán - nem halasztható.

Az országos tematikai koordinálás során kell dönteni a Pénzügyminisztérium által a művelődésügyi tárca költségvetésében 21 fil-re jóváhagyott keret felhasználásáról is. E keret felhasználására a Tárcaközi Bizottságban a következő megállapodás jött létre:

A központi keret lényegében népgazdasági támogatás olyan filmek készítéséhez, amelyek

- a/ több népgazdasági ágat érintő témát mutatnak be;
- b/ a műszaki fejlesztés szempontjából újszerű téma feldolgozását tűzik ki célul;
- c/ egy ágazatban fontosak, de az ágazat által pénzügyi-, vagy gyártási kapacitáshiány miatt nem legyárthatók.

IV.

AZ 1966. ÉVI MŰSZAKI FILMGYÁRTÁSI TERVEK KOORDINÁCIÓJÁNAK
FŐBB TAPASZTALATAI

Az 1966. évben gyártani tervezett filmek összesítő áttekintése a következő:

Minisztérium	Saját keret	Központi keret	Összesen
	f e l v o n á s db		
KGM	17	2	19
KPM	10	-	10
NIM	15	3	18
ÉM	17	2	19
MM	7	6	13
KIM	-	2	2
MUM	-	3	3
MTA	-	1	1
Erdészeti Főig.	-	1	1
Vizügyi Főig.	-	1	1
Összesen	66	21	87

/Az általános érdeklődésre számot tartó filmek címét a függelékben közöljük./

E filmgyártás költségvolumene közel 9 millió forintot tesz ki.

A filmgyártási tervjavaslatok felülvizsgálata során kitűnt, hogy a tervezett témák megállapítása tekintetében a tárcák a megelőző éveknél sokkal szigorúbban mérlegeltek. A témák meghatározásánál azonban az OMKDK Filmtájékoztató Központ dokumentációját - főleg időhiány miatt - alig vették igénybe és figyelembe. Ennek következtében számos baráti országban meglévő, saját viszonyaik között is hasznosítható film gyártását vették tervbe. Az egyeztetés során azonban pl. a KGM - több ilyen film átvételét figyelembe véve - módosította is a tervét. Kitűnt azonban az is, hogy az éves tervkészítés menetében nincs elegendő idő a dokumentáció által feltárt külföldi filmek megtekintésére /bemutató kópia bekérése révén/, ezért fokozottan kell törekedni a baráti országok által gyártott filmek

bemutató kópiáinak rendszeres beszerzésére és megismertetésére.

A Tárcaközi Bizottság 24 filmnél tartotta szükségesnek a tárcák közötti tematikai egyeztetést.

A filmek műfajának, tartalmának, célkitűzéseinek meghatározásánál számos ellentmondás tapasztalható, ami a filmkészítés során azt eredményezi, hogy elsősorban a célkitűzés és a feldolgozási mód tisztázatlansága miatt a film nem fog megfelelni rendeltetésének. A tapasztalatok alapján fel kell vetni az éves és a távlati tervezés módszerének és gyakorlatának kérdéseit.

V.

AZ ÉVES TERVEZÉS FEJLESZTÉSE

A tapasztalatok alapján a jövőben a tervezési és összehangolási munka továbbfejlesztése érdekében két lépcsős módszert célszerű kialakítani.

Az első, előkészítő lépcsőben a tárcák készítsenek információs anyagot a legvártani igényelt filmtémákra, egyszerűsített kérdőív alapján. Ezen információs anyagok cseréje egyrészt tájékoztatja a tárcákat és a gyártó studiokat más tárcák terveiről /igényeiről/, másrészt lehetővé teszi a témáknak filmkészítési szempontból való felülvizsgálatát, megvitatását. Az első lépcsőben készülő információs anyagok így tulajdonképpen a következő évek filmgyártási igényeire is előremutatnak, másrészt bizonyos mértékben irányt jeleznek a filmek beszerzése tekintetében is.

A második lépcsőben a Tárcaközi Bizottság a központi keret elosztásával foglalkozzik, részletes kérdőív alapján, elmélyülten vizsgálva az egyes témákat. Az előzetes információs anyagok figyelembevételével kialakított tárcatervek, csak mint tájékoztató anyagok kerüljenek a T.B. elé és azokból csak a népgazdasági szempontból különösen jelentős témák kerüljenek megvitatásra. Ily módon biztosítható, hogy a T.B. egyre inkább a nagyjelentőségű, távlati műszaki fejlesztési célok szolgálatába állítandó filmekkel foglalkozzék.

VI.

A TÁVLATI TERVEZÉS KIALAKÍTÁSA

A koordináció terén az eddigiekhez képest a következő területeken értünk el eredményeket:

- a/ A filmek készítéséhez rendelkezésre álló anyagi eszközök hatékonyságát növeltük azzal, hogy a párhuzamosságokat kiküszöböltük;

- b/ Számos témával kapcsolatban az időbeli összefüggések feltárása;
- c/ A koordináció során lehetővé vált a tárca-kapacitások tervszerű felhasználása;
- d/ A filmkészítéssel kapcsolatos döntésekre és gyártási előkészítésre nagyobb idő áll rendelkezésre, mint korábban.

Ahhoz azonban, hogy az egész műszaki filmgyártási és felhasználási kérdést a társadalmi feladatok megoldásában helyesen vegyük figyelembe, nagyobb mértékű eredmények elérésére kell a Tárcaközi Bizottságnak törekednie.

A Tárcaközi Bizottság elnöke megállapította, hogy az eddigiek során főleg statikus módszerekkel, a tárcáknál felmerült operatív műszaki fejlesztési tevékenység végrehajtásánál jelentkező filmigények koordinálásával foglalkoztunk.

A korunkban felmerülő, rendkívül nagymérvű, műszaki-tudományos állapotváltozások miatt, a jövőben valószínűsíthető termelési tényezők, köztük a szükséges szakismeretanyag előkészítésének biztosítása szükséges abból a célból, hogy a nemzetközi versenyben megkívánt időszakban a fejlesztés megvalósításához szükséges összes tényező Magyarországon rendelkezésre álljon. Miután e tényezők közül az egyik legnagyobb előkészítési időszükségletet éppen a szakismeretanyag megszerzése jelenti, e nagy előkészítési időszükséglet lerövidítésére kell a filmet alapvetően felhasználni.

Ennek a szempontnak figyelembevételével szükséges a filmek távlati tervezési metodikáját kialakítani. Ehhez látni kell, hogy az egyes ágazati területeken, vagy több ágazatot érintően a következő 10-15 éves időszakban - az ismert tudományos eredmények alapján - milyen műszaki, technikai vagy strukturális változások várhatók, illetve azok alkalmazása milyen mértékben valószínűsíthető.

A jövőben a központi keretből történő finanszírozást ezért olyan alap-filmek készítésére célszerű felhasználni, melyek ilyen valószínűsíthető műszaki állapotváltozásokról adnak alapvető, új információ anyagot; a tárcáknak pedig ezen információk anyag alapján kellene a saját területükön történő alkalmazás céljából filmeket készíteni - minisztériumi keretből.

Az ilyen távlati műszaki állapotváltozási prognózisok készítése természetesen rizikóval jár, mivel távlati összefüggésekről van szó, de ezt a rizikót - a cél érdekében - vállalni kell.

A távlati prognózisok készítése magában foglalja azt is, hogy a kutatás és fejlesztés során milyen szakismeretfejlesztési, ezen belül tájékoztatási munka szükséges a kutató-fejlesztő, a termelő és felhasználó tevékenység során és mely ismereteket célszerű ezek megvalósításához a filmmel közölni. Az ily módon történő tervezés az egész állapotváltozási folyamatot dinamikusán veszi figyelembe és nem

csupán az operatív műszaki fejlesztési tevékenység során jelentkező igények kiszolgálásával foglalkozik. Ez lényegében a kisipari és a nagyipari munka közötti különbséget jelenti a filmügy tervezésénél.

VII.

A TAPASZTALATOK TOVÁBBI HASZNOSÍTÁSA

Fentiekben vázoltuk a műszaki tájékoztatás és propaganda egyik hatékony eszközterületén az országos tematikai koordináció eddigi eredményeit és további feladatait. Véleményünk szerint a filmügy koordinálásának tapasztalatai figyelmet érdemelnek más eszközterületek koordinálása szempontjából is, nemcsak bizonyos szervezeti és módszertani tapasztalatok esetleges hasznosítási lehetősége miatt, hanem főképpen azért, mert a műszaki tájékoztatás és propaganda valamennyi eszközének ugyanazokat a műszaki-gazdasági célkitűzéseket kell komplex együttműködésben szolgálnia.

.ooo.

F Ü G G E L É K

Az 1966. évi műszaki filmgyártási terv kivonata

A. Tárcakeretekből készülő filmek

KGM	1. A magyar hajóipar legújabb termékei 2. Surlódás és kenés 3. 100 MW-os erőgépek, vagy hűtőházi berendezések 4. A gyártáselőkészítés korszerű módszerei 5. A könyvtári nyilvántartás és raktározás eszközei 6. Műanyagcsapágys a gép és járműiparban 7. Pirikov lapkák 8. Tartós fogyasztási cikkek 9. Formázógépek gazdaságos kihasználása 10. Szovjet elektrotechnikai kiállítás Budapestén
KPM	1. Közlekedés építő gépek kezelése és felhasználása, II. rész 2. A V-43 sorozatu villamos mozdony kezelése és működése, I-II. rész 3. OPW kocsik csuszócsapágysa 4. Gépjárművek karbantartása 5. Hidraulikus szerkezetek alkalmazása a közlekedésben 6. Különleges hegesztési eljárások a közlekedési javító és építőiparban 7. Hajózás "Z" hajtásos önjáró uszályokkal 8. Utepités talajstabilizációval

- NIM 1. Vegyipari beruházások
 2. Vegyipar II. ötéves terve
 3. Alumínium anyagok korszerű kötőmódjai
 4. Amíg egy gondolatból új gyógyszer lesz
 5. Gázpalackok kezelése, szállítása
 6. Bányalétesítés, aknamélyítés
 7. Bányászati tömeganyagok raktározása és gépesített anyagmozgatása
 8. Új erőművek korszerű villamosenergia termelése
 9. Villamos energiaipari kutatások
 10. Erőművi balesetelhárítás

- MM 1. Géplakatos műhelymunkák VI.
 isko- 2. Géplakatos műhelymunkák VII.
 lai 3. Forgácsolás elmélete
 Film- 4. Aprítógépek
 inté- 5. Hőmérséklet szabályozók
 zet 6. Gépkezi kormány szerkezete
 7. Gabonatarató cséplőgép

- ÉM 1. Házépítő kombinát
 2. Építünk
 3. Családiház-társasház építés
 4. Hétvégi házak, nyaralók építése
 5. Univerzális középület vázszerkezet
 6. Építéshelyi minőségellenőrzés
 7. Polyamatos építésszervezés
 8. Különleges alapozás III.
 9. Nagy fesztávu ipari típuscsarnok szerkezetek
 10. Építőgép III.

B. Központi keretből készülő filmek

- KGM 1. Csepel-IKARUS járművek kormányművének működése, karbantartása, javítása
 2. IKARUS járművek fékberendezésének működése, karbantartása és javítása
 NIM 3. Műszerek a vegyiparban
 4. Korszerű villamosenergiaszolgáltatás
 5. Energia racionalizálás
 KIM 6. Olajtüzelésű kazánok helyes kezelése
 7. Korszerű papír és műanyag csomagoló-eszközök
 MM 8. Dinamikus nyúlásmérés
 9. A késkialakítás hatása a forgácsolás folyamatára esztérgáláskor
 10. Szabályozások dinamikája
 11. Épületszerkezetek fajtái
 12. Villamosáram a szigetelőkben
 13. Görbe felületek

- ÉM 14. Korszerű technológiai ügyvitel az építőiparban
15. Városrendezés
- MűM 16. A megszakításos iv káros hatása
17. Az öntözés gépei
18. Panelépítés szerkezetei és összeépítésük
- MTA 19. A film a kutatás és a fejlesztés szolgálatában I.
- Erdé- 20. Gépesített fakitermelés
szeti
Főig.
- Vizü. 21. Talajvédő vizgyűjtő berendezés
Főig.

DUZS, J.: National thematical co-ordination of the production of technical films

In course of development of the engineering information service and of the propaganda film work the thematical co-ordination of the film production got necessary, the volume of which is nearly a hundred films produced yearly in this country. On the basis of the suggestion of the Technical Film Standing Committee of the National Committee of Technical Development the planning and national level co-ordination of the annual technical film production is regulated by a governmental order. Experiences gained in the co-ordinating of the production plans of the year 1966, completed the first time and, on this basis, the needed changes in the method of thematical planning and, principles of developing a long term planning are discussed.

S^SS

DUZS, J.: Thematisch koordinierte Produktion der technischen
Filmen in Ungarn

Im Laufe der Entwicklung der technischen Informations- und Propagandaarbeit ergab sich die Notwendigkeit in der jährlich annähernd 100 technische Filme herstellenden ungarischen Filmproduktion die thematische Koordinierung zu verwirklichen. Auf Grund des durch den Ständigen Technischen Filmausschuss des Regierungsamtes für Technische Entwicklung vorbereiteten Vorschlags regelt eine Regierungsmassnahme die Verfertigung und Koordinierung der Jahrespläne der technischen Filmproduktion. Diese Aufgabe gehört in die Kompetenz des interministeriellen Filmausschusses für technische Filme. Der Artikel befasst sich mit den Erfahrungen in der Koordinierung der erstmalig für 1966 verfertigten Produktionspläne und schildert auf Grund deren einestails die in den Methoden der thematischen Jahresplanung nötigen Änderungen, anderenteils die Hauptgesichtspunkte der perspektivischen Planung.

+ + +

ДУЖ, Я.: Тематическая координация производства технических
фильмов в Венгрии

Актуальной задачей технической информационно-пропагандической деятельности является тематическое координация отечественной кино-продукции технического назначения объем которой приближается к 100 шт технических фильмов в год. В соответствии с предложением Постоянной Комиссии технических фильмов при Государственном Комитете развития техники, составление и координация годового плана производства технических фильмов регулируются правительственным постановлением. Эта задача входит в сферу деятельности Межпортфельной Комиссии технических фильмов. В статье излагается опыт координации планов производства технических фильмов, составленных впервые на 1966 год, отмечается необходимость изменения методики планирования тематики годовых планов, и приводятся основные направления составления перспективных планов.

+ + +